

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 20 i första kammaren av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.* samt nr 107 i andra kammaren av herr *Larsson* i Borrby.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att höja det statliga stödet för svenskodlad obearbetad tobak från nuvarande 80 öre till tre kronor per kilo.

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 20.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från statens jordbruksnämnd. Yttrande har därjämte på utskottets begäran avgivits av Svenska tobaksaktiebolaget. Redogörelse för innehållet i remissyttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser m. m.

Före den 1 juli 1924 utgick tull å oarbetad tobak och färdiga tobaksvaror. Råtabakstullen utgjorde en krona per kilo.

I *proposition nr 192 år 1924* föreslogs bland annat, att den tidigare utgående tullen på oarbetad tobak och färdiga tobaksvaror skulle upphävas och inarbetas i den för färdiga tobaksvaror utgående skatten. Tullens syfte att skydda den inhemska tobaksodlingen tillgodosågs på så sätt att i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket infördes en föreskrift om att för varje kilogram av inom riket odlad tobak som monopolets utöware inköper för tillverkning av tobaksvaror skall monopolets utöware i den ordning Konungen bestämmer tillgodoföras ett belopp av 80 öre. Den mot råtabakstullen svarande subventionen bestämdes till 80 öre per kilo efter företagen utredning angående de genomsnittliga fuktighetshalterna på inköpt svenskodlad tobak och importerad färdigsvettad tobak.

I sitt av *riksdagen* godkända *utlåtande nr 35 år 1924* fann *bevillningsutskottet* icke anledning till erinran mot propositionen i denna del. Bestämmelsen om subventionen finnes numera i övergångsbestämmelserna i den nu gällande *lagen den 16 juni 1961 om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror*.

I motioner till 1961 års riksdag yrkades, att riksdagen måtte besluta höja tullsatsen för importerad oarbetad tobak till tre kronor per kilo.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 53 år 1961 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna och anförde därvid:

Motionärerna torde med yrkandet i motionerna avse, att den nuvarande subventionen skall ersättas med en råtabakstull. En sådan åtgärd skulle, såsom tobaksmonopolet anför i infortrat yttrande över motionerna, innebära en höjning av den fiskala belastningen på inom landet tillverkade tobaksvaror samt medföra prishöjning på dessa varor och en försämring av den svenska tobaksindustriens konkurrensläge. Det kan vidare ifrågasättas om EFTA-konventionen tillåter en återgång till en beskattningsform, som medför högre avgifter på importerade varor än på motsvarande varor av inhemsk tillverkning. Även om så skulle vara fallet är det emellertid inte möjligt att bestämma skatten så, att avgiftsbelastning på importerade och inhemska tobaksvaror av samma slag blir helt lika. Av anförda skäl anser utskottet, att skyddet för den svenska tobaksodlingen inte bör ges i form av tull på råtabak, utan att man tills vidare bör bibehålla den nuvarande subventioneringen, som medger höjda priser på från de svenska odlarna inköpt tobak. Andra lagutskottet har i sitt utlåtande nr 49 för sin del inte funnit skäl att frågå det förslag, som härutinnan framlagts i propositionen.

I proposition nr 2 år 1962, vari bland annat äskades ett reservationsanslag till bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m., anförde departementschefen i frågan om hjälp åt tobaksodlare:

Övervägande flertalet av landets tobaksodlare har i år åsamkats mycket kännbara skador på sina odlingar på grund av angrepp av tobaksbladmögel. Skadorna har haft sådan omfattning att mindre än en fjärdedel av normal skörd kunnat bärgas. Det totala inkomstbortfallet har av Svenska tobaksaktiebolaget uppskattats till cirka 1 200 000 kr.

1961 års riksdag (prop. 94; JoU 22; rskr. 227) uttalat, att så länge trädgårdsodlingen ej kunnat innefattas i det permanenta skördeskadeskyddet tillgångarna under förevarande reservationsanslag kunde utnyttjas för behovsprövade kontantbidrag till skördeskadedrabbade utövare av trädgårdsnäringen. Riksdagen betonade vidare önskvärdheten av att medel fanns tillgängliga under anslaget i sådan omfattning att kontantbidrag skulle kunna utbetalas till av skördeskador drabbade trädgårdsodlare utan tidsutdräkt och utan avvaktan på anslagsförstärkning från riksdagens sida. Riksdagen utgick vidare från att vid behovsprövningen av kontantbidragen tillämpades i huvudsak samma grunder som vid stödgivningen i anledning av 1960 års skördeskador.

I anslutning härtill har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 december 1961 förordnat, att behovsprövade bidrag skall utgå till odlare av tobak, som under året fått vidkännas skördeskador. Vid prövningen av bidragsansökningarna skall i princip tillämpas samma grunder som vid beviljandet av ekonomiskt stöd till de jordbrukare och trädgårdsodlare, som under 1960 åsamkades skördeskador. Samtidigt anmodades lantbruksstyrelsen att handha bidragsgivningen och så snart anslagsbehovet kan överblickas inkomma med hemställan om erforderlig medelstilldelning för ändamålet.

Den odisponerade behållningen under förevarande anslag var den 1 januari 1962 137 000 kr. Behovet av medel för att kunna lämna ekonomiskt bistånd till de tobaksodlare som fått avsevärda skador på senaste skörden kan väntas avsevärt överstiga anslagsbehållningen. Då det härjämte är erforderligt att kunna tillgodose även andra anspråk på anslaget, vilka kan

uppkomma under innevarande budgetår, förordar jag att 400 000 kr. äskas å tilläggsstat II till gällande riksstat.

I avvaktan på medelsanvisningen å tilläggsstat torde för bidragsutbetalning till tobaksodlare förskottsvis böra disponeras medel ur det senast tilländalupna regleringsårets överskott av införselavgifter på jordbruksvaror. Det förskotterade beloppet bör återbetalas snarast efter det tilläggsstatsanslaget beviljats.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2 år 1962 tillstyrkte jordbruksutskottet propositionen i denna del.

Remissyttrandena

Statens jordbruksnämnd har ej ansett sig böra ta ställning till frågan i vad mån en höjning av det nuvarande statliga bidraget åt den svenska tobaksodlingen kan vara befogad. Nämnden har ansett det vara till fyllest att belysa frågan på följande sätt:

Tobaksodlingen tillhör ej de grödor som omfattas av jordbruksprisregleringen. Det prisstöd som tobaksodlingen åtnjuter lämnas också i annan form än stödet åt dessa grödor. Skulle den svenska tobaksodlingen läggas ned, kan man räkna med att den därför använda arealen, eller åtminstone en del därav, kommer att tas i anspråk för odling av jordbruksprisreglerade produkter. Detta skulle emellertid få ringa betydelse, även om vår över-skottsproduktion av sådana produkter erhåller prisstöd, eftersom den sammanlagda tobaksarealen uppgår till endast cirka 160 hektar.

Jordbruksnämnden har från Svenska tobaksaktiebolaget inhämtat att bolaget lämnar ett prisstöd till den svenska tobaksodlingen utöver det statliga prisstöd varom motionerna handlar och att detta prisstöd har beräknats till 1,24 kronor per kilogram för 1960 års skörd. Det sammanlagda prisstödet skulle då utgöra drygt 2 kronor per kilogram. Vid bifall till motionerna skulle det bli 3 kronor per kilogram. Omräknas dessa belopp till arealenhet kan konstateras att redan det nuvarande stödet till tobaken är större än prisstödet till de jordbruksreglerade produkterna. Ett bifall till motionerna skulle medföra att den komme i en än mer gynnad ställning i detta avseende.

Svenska tobaksaktiebolaget hänvisar i sitt remissyttrande till ett yttrande som under fjolårets riksdag avgavs till bevillningsutskottet i anledning av motioner med yrkande om höjning av råtabakstullen. I detta sistnämnda yttrande anföres:

Tobaksodlingen i Sverige är av ringa omfattning. Sålunda odlades föregående år tobak av 734 odlare på en areal av 162 hektar, varav 158 hektar i Kristianstads län. Skörden, som var av något över normal storlek, uppgick till 385 ton, motsvarande cirka 300 ton färdigbehandlad tobak. Under samma år förbrukade Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet i sin fabrikation cirka 9 950 ton utländsk råtabak. Den svenska tobaksskörden utgjorde alltså endast cirka 3 procent av förbrukningen av utländsk råtabak.

Den svenskodlade tobaken indelas efter metoden för tobakens torkning i 3 typer, nämligen: taktmogen, eldtorkad och värmetorkad tobak. Den taktmogna tobaken lufttorkas och är den typ, som sedan gammalt framställts

här i landet. Den användes som råvara vid snustillverkningen. Den eldtorkade tobaken röktorkas över eld i specialbyggda lador. Även denna typ användes i snustillverkningen såsom ersättning för vissa importerade tobaksorter. Den värmetorkade tobaken, som torkas i lador med ett enkelt värmelednings-system, användes som fyllnadsgods i röktobak. År 1960 fördelade sig skörden på 244 ton takmogen, 129 ton eldtorkad och 12 ton värmetorkad tobak.

Prissättningen av tobaken i noga definierade kvalitetsklasser sker årligen före odlingssäsongens början av en prisenämnd, bestående av två representanter vardera för odlarna och Tobaksmonopolet samt en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande. Genomsnittspriset på tobak av 1960 års skörd utgjorde kr. 4: 72 per kg, varför det sammanlagda av bolaget till odlarna erlagda beloppet uppgick till 1 818 000 kronor.

Sedan lång tid tillbaka har Sveriges utsädesförening, Svalöv, med anslag från bolaget bedrivit växtförädlings- och annan försöksverksamhet med svensktobak för att söka få fram bättre kvaliteter och sådana tobakstyper, som kan användas i röktobaks- och cigaretttillverkning. Det är ännu för tidigt att uttala sig om detta skall lyckas, men även om förädlingsverksamheten skulle resultera i för nämnda ändamål användbara kvaliteter, förefaller det osannolikt, att tobaken under normala förhållanden skall kunna framställas till samma priser, som motsvarande utländsk tobak betingar.

Trots den statliga subventionen av 80 öre per kg inköpt totak åsamkas Tobaksmonopolet en merkostnad för användning av svensktobak. Storleken av bolagets subvention framgår av nedanstående uppställning. Som utgångspunkt har tagits 1960 års skörd av svensk råtabak, därvid jämföres de priser som debiteras fabrikationen för färdigbehandlad sådan tobak med debiteringspriserna för närmast motsvarande utländska råtabakssorter. Vid beräkningen av debiteringspriser för den svenska tobaken har givetvis avdrag skett för den statliga subventionen.

Sort	Nu gällande debiteringspris kr. per kg	Debiteringspris på närmast motsvarande utländsk råtabak kr. per kg	Prisskillnad kr. per kg
Takmogen	6: 20	4: 75	1: 45
Eldtorkad	6: 40	4: 75	1: 65
Värmetorkad	7: 50	5: 10	2: 40

Prisskillnaden beräknad på 1960 års skörd

Sort	Inköp av 1960 års skörd kg	Beräknat svinn vid svettning		1960 års skörd efter svettning kg	Prisskillnad kr.	Summa kr.
		%	kg			
Takmogen	244 602	23	56 258	188 344	1: 45	273 098: 80
Eldtorkad	128 744	16	20 599	108 145	1: 65	178 439: 25
Värmetorkad	11 966	15	1 795	10 171	2: 40	24 410: 40
	385 312	20,4	78 652	306 660	1: 55	475 948: 45

Såsom framgår av uppställningen utgör bolagets subvention beräknad på 1960 års skörd cirka 476 000 kronor eller kr. 1: 55 per kg färdigbehandlad tobak. Då vikten på sådan tobak utgör cirka 80 procent av vikten på den från

odlarna inköpta tobaken, uppgår subventionen beräknad på kvantiteten från odlarna inköpt tobak till kr. 1: 24 per kg.

Med utgångspunkt från den gjorda beräkningen skulle alltså den statliga subventionen behöva höjas från 80 öre till något över 2 kronor per kg för att bolaget icke skall belastas med en merkostnad vid användandet av svensk råtabak. Emellertid är det att förvänta, att prisdifferensen mellan svensk och utländsk råtabak kommer att ytterligare öka. Med hänsyn härtill torde den statliga subventionen för att fylla sitt ändamål behöva höjas till kr. 2: 50 per kg tobak, som bolaget inköper från odlarna. Detta motsvarar i skyddshänseende en råtabakstillav av 3 kronor per kg.

Tobaksmonopolet har inget krav på att tobaksodlingen skall upprätthållas i fortsättningen. Den svenska tobaken är av kvalitetsskäl icke nödvändig som råvara vid tobakstillverkningen och kan ersättas med billigare utländsk råvara. Ur beredskapssynpunkt är odlingen icke av någon nämnvärd betydelse, då råtabak utan svårighet kan lagras och den skördade kvantiteten utgör knappt 3 procent av den totala råtabaksförbrukningen.

Den enda framtidsmöjligheten för den svenska tobaksodlingen är om pågående försöksverksamhet vid Svalöv skall resultera i att det framkommer nya tobakstyper, som är användbara för cigarrett- och röktoakstillverkning och som utan subvention kan säljas till priser icke överstigande dem, som betalas för jämförbar utländsk vara. Utsikterna att nå detta resultat torde emellertid vara små.

Odlarna är väl medvetna om läget, och motionerna torde ha föranletts av att från bolagets sida vid föregående års prisnämndssammanträde klart sagts ifrån att med hänsyn till det hårdnande konkurrensläge, som uppkommer till följd av tullskyddets avveckling inom EFTA-området, bolaget icke kan fortsätta att betala betydande belopp i subvention till tobaksodlarna. Ur bolagets synpunkt är den svenska tobaksodlingen en ekonomisk belastning. Om statsmakterna skulle anse skäl föreligga, att denna odling erhåller det stöd som är erforderligt, för att tobaken prismässigt skall kunna hävda sig gentemot importerad tobak av jämförlig kvalitet, bör subvention ges av staten och icke av bolaget.

Därest en höjning av den statliga subventionen icke kommer till stånd och prisnämnden skulle fastställa priser på svensktobak, som bolaget icke anser sig kunna acceptera med hänsyn till världsmarknadspriserna, blir bolaget nödsakat att successivt minska sina inköp. Detta måste leda till en minskning av den areal, på vilken tobak odlas. Hur en sådan minskning i praktiken skall genomföras är en fråga, som bör tas upp med odlarnas organisation.

Utskottet

Tobaksodlingen i Sverige är av jämförelsevis ringa omfattning. År 1960 odlades tobak av 734 odlare på en areal av 162 hektar. Skörden uppgick till 385 ton, motsvarande omkring 300 ton färdigbehandlad tobak. Under samma år förbrukade Svenska tobaksaktiebolaget i sin fabrikation cirka 9 950 ton utländsk råtabak. Den svenska tobaksskörden utgjorde alltså endast omkring tre procent av förbrukningen av importerad råtabak. Siffrorna för senare år ger vid handen att den svenskodlade tobaken minskat än mer i betydelse.

Tobaksodlingen omfattas ej av jordbruksprisregleringen. I stället utgår ett

särskilt statligt prisstöd, som enligt bestämmelser i lagen om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror uppgår till ett belopp av 80 öre för varje kilo inom riket odlad tobak. Därutöver lämnar tobaksaktiebolaget ett prisstöd, som för 1960 års skörd har beräknats till en krona 24 öre per kilo. Den sammanlagda subventionen utgör alltså drygt två kronor per kilo.

Motionärerna har framhållit, att den svenska tobaksodlingen för närvarande har att kämpa med stora ekonomiska svårigheter och har därför yrkat, att det statliga prisstödet måtte höjas från nuvarande 80 öre till tre kronor per kilo.

Såsom nämnts är den svenska tobaksodlingen av ringa omfattning. Dess betydelse ur beredskapssynpunkt är icke nämnvärd, eftersom råttobak utan svårighet kan lagras. Odlingen åtnjuter redan nu större prisstöd per arealenhet än de jordbruksprisreglerade produkterna. Ett bifall till motionerna skulle alltså medföra att tobaksodlingen kom i en än mer gynnad ställning i förhållande till de prisreglerade grödorna. Med hänsyn härtill finner sig utskottet icke kunna biträda motionerna.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motioner, I: 20 och II: 107, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 oktober 1962

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fröken Nordström, herrar Kaijser* och Eric Carlsson*;

från andra kammaren: herrar Lundberg, Rimmerfors, Odhe, fröken Sandell*, herrar Jönsson i Ingemarsgården, Björkman, Gustavsson i Alvesta och fru Svensson i Kungsör.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Nils Elowsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottet bort anföra och hemställa:

Odlingen av tobak försiggår numera huvudsakligen på begränsade områden i Skåne, där den bedrivs dels av egnahemsägare på relativt små ytor och dels av lantbrukare på något större områden. I det förra fallet är det vanligen hemmafruar som handhar odlingen och i det senare fallet lejd

arbetskraft, vanligen kvinnor det också. Inkomsten av odlingen beräknas i båda fallen till 60 procent utgöra arbetslön.

Skulle odlingen upphöra och ersättas med annan mindre arbetskrävande odling, skulle sålunda arbetsinkomsten för dessa arbetargrupper i avsevärd grad minskas, vilket skulle betyda ett icke oväsentligt avbräck i vederbörandes försörjning.

Som framgår av utskottets recit betraktar tobaksbolaget den svenska tobaksodlingen närmast som en belastning, framhållande dels subventioneringen och dels odlingens ringa betydelse ur beredskapssynpunkt. Till detta bör sägas att bolaget dock uppmuntrat till fortsatt odling, dels genom sina tjänstemän och dels genom att lämna räntefria lån för uppförandet av tobakslador, vilket senare föranlett icke obetydliga investeringar i dylika, investeringar som företagits i tro att tobaksodlingen skulle fortgå i väntan på resultatet av forskningarna på detta område i Svalöv.

Vad beredskapen angår förhåller det sig vidare så, att denna självklart kan drivas upp avsevärt över nuvarande låga nivå. Rökladorna kan sålunda tredubbla sin kapacitet, odlingen kan utvidgas och flera lador byggas i händelse av behov, men detta förutsätter att man har yrkeskunniga odlare samt redskap. Nedlägges odlingen helt, har man intet av detta i händelse en avspärrning skulle ske, och hur långt lagrad tobak då skulle räcka, beror på hur förutseende man varit och hur länge avspärrningen varat.

På grund härav och med hänsyn till pågående odlingsförsök hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till förevarande motioner, I: 20 och II: 107, för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 16 juni 1961 om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror

Härigenom förordnas, med ändring av vad i 3 punkten övergångsbestämmelserna till lagen den 16 juni 1961 om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror finnes stadgat däremot stridande, att för varje kilogram inom riket odlad tobak, som under beskattningsperiod inköpts för tillverkning av tobaksvaror, monolets utövere äger vid avgivande jämlikt förordningen om tobaksskatt av deklaration för perioden i fråga tillgodoföra sig ett belopp av tre kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963.